

**Финансијски извјештаји
за годину која се
завршава на дан 31.
децембра 2022. године и
Извјештај независног
ревизора**

“Независни оператор система у БиХ“

САДРЖАЈ

Одговорност Управе за састављање и презентацију финансијских извјештаја	3
Извјештај независног ревизора	4
Извјештај о укупном резултату за период 01.01 - 31.12.2022. године – Биланс успеха	7
Извјештај о финансијском положају на дан 31.12.2022. године – Биланс стања	8
Извјештај о токовима готовине за период 01.01 - 31.12.2022. године	9
Извјештај о промјенама на капиталу	10
1. Основни подаци	11
2. Основе за састављање и презентацију финансијских извјештаја	13
3. Преглед значајних рачуноводствених политика	14
4. Кључне рачуноводствене процјене и претпоставке	20
5. Приходи од властите дјелатности	22
6. Остали приходи	23
7. Трошкови помоћне услуге	23
8. Трошкови материјала и енергије	24
9. Трошкови осталих услуга	24
10. Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	24
11. Трошкови амортизације	25
12. Остали трошкови	25
13. Финансијски приходи	26
14. Финансијски расходи	26
15. Некретнине, постројења и опрема	27
16. Нематеријална имовина	28
17. Дугорочни финансијски пласмани	29
18. Готовина и готовински еквиваленти	29
19. Потраживања од купаца	30
20. Потраживања за порез на додату вриједност	30
21. Трајни извори средстава	30
22. Обавезе за дугорочне кредите	30
23. Одложени приход	31
24. Обавезе према добављачима	32
25. Обавезе за порез на додату вриједност	32
26. Текуће доспијеће дугорочних кредита	32
27. Остале обавезе	32
28. Објелодањивање односа са повезаним лицима	33
29. Управљање финансијским ризицима	33
30. Судски спорови	34
31. Порески ризици	34
32. Догађаји након датума билансирања	35
33. Усаглашавање потраживања и обавеза	35

Одговорност Управе за састављање и презентацију финансијских извјештаја

У складу са Законом о рачуноводству и ревизији Федерације Босне и Херцеговине правно лице је дужно да води књиговодство, саставља и подноси рачуноводствене извјештаје у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања, заједно са упутствима, објашњењима, смјерницама и начелима које IFAC и IASB доносе и које Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ преведе и објави, а који пружају истинит и фер преглед стања у Независном оператор систему Босне и Херцеговине, као и његове резултате пословања за наведени период.

Након спровођења одговарајућег истраживања, Управа очекује да ће НОСБиХ у догледно вријеме располагати одговарајућим ресурсима, те стога и даље усваја начело временске неограничености пословања при састављању финансијских извјештаја.

Одговорности Управе при изради финансијских извјештаја обухватају сљедеће:

- одабир и досљедну примјену одговарајућих рачуноводствених политика;
- давање оправданих и разборитих просудби и процјена;
- поступање у складу с важећом законском регулативом, уз објаву и образложење свих
- материјално значајних одступања у финансијским извјештајима; и
- састављање финансијских извјештаја под претпоставком временске неограничености пословања, осим ако претпоставка да ће НОСБиХ наставити пословање није примјерена.

Управа је одговорна за вођење одговарајућих рачуноводствених евиденција, које у сваком тренутку с оправданом тачношћу приказују финансијски положај НОС БиХ. Поред тога, Управа је одговорна за чување имовине НОС БиХ, те за предузимање оправданих корака за спречавање и откривање преваре и других неправилности.

За и у име Управе

Др Немања Пандуревић, генерални директор

НОСБиХ
Хифзи Бјелевца 17
71 000 Сарајево
Босна и Херцеговина

2. март 2023. године

Извјештај независног ревизора

Grant Thornton d.o.o. Banja Luka

Vase Pelagića 2/IV

78 000 Banja Luka

Republika Srpska

Bosna i Hercegovina

T +387 51 211 509; +387 51 211 294

F +387 51 211 501

E office@ba.gt.com

www.grantthornton.ba

Власницима и Управи Независног оператора система у Босни и Херцеговини

Мишљење

Извршили смо ревизију приложених финансијских извјештаја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (у даљем тексту "НОС БиХ") који обухватају извјештај о финансијској позицији на дан 31. децембра 2022. године, извјештај о укупном резултату, извјештај о промјенама на капиталу и извјештај о токовима готовине за годину која се завршава на тај дан и напомене уз финансијске извјештаје, које укључују и преглед значајних рачуноводствених политика.

Према нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји истинито и објективно приказују, у свим материјално значајним аспектима, финансијску позицију Независног оператора система у БиХ на дан 31. децембра 2022. године и његову финансијску успјешност и токове готовине за годину која је завршила на тај дан у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Основа за мишљење

Обавили смо ревизију у складу са Међународним ревизијским стандардима. Наше одговорности према тим стандардима су детаљно описане у нашем извјештају у одјељку Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо у односу на НОС у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође ("IESBA"), и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу с IESBA Кодексом. Увјерени смо да су ревизорски докази које смо прикупили dostatни и примјерени као основа за изражавање нашег мишљења.

Остала питања

Финансијске извјештајеи Независног оператора система у Босни и Херцеговини за период који се завршава на дан 31. децембра 2021. године је ревидирао други ревизор у чијем је Извјештају од 22. фебруара 2022. године изражено немодификовано мишљење.

Остале информације

Управа НОС-а БиХ је одговорна за остале информације. Остале информације садрже информације укључене у Годишњи извјештај о пословању Независног оператора система босне и Херцеговине у периоду од 01.01. до 31.12.2022. године, али не укључују финансијске извјештаје и наш ревизорски извјештај о њима. Наше мишљење о финансијским извјештајима не обухвата остале информације и ми не изражавамо било који облик закључка с изражавањем увјерења о њима. У вези с нашом ревизијом финансијских извјештаја, наша одговорност јесте да прочитамо горе наведене остале информације и да размотримо јесу ли остале информације значајно протурјечне финансијским извјештајима или нашим сазнањима стечених у ревизији или се другачије чини да су значајно погрешно приказане. Ако на основу посла који смо обавили на осталим информацијама, закључимо да постоји значајан погрешан приказ тих осталих информација, од нас се захтијева да објавимо ту чињеницу.

У овом погледу немамо никакве значајне чињенице које сматрамо пригодним за објаву.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Руководство Независног оператора система у БиХ је одговорно за састављање и фер приказивање финансијских извјештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања, као и за такве интерне контроле за које Руководство Независног оператора система у БиХ утврди да су неопходне и које омогућавају састављање финансијских извјештаја који не садрже погрешне информације од материјалног значаја, настале услед проневере или грешке.

У састављању финансијских извјештаја Управа Независног оператора система у БиХ је одговорна за процјењивање способности Независног оператора система у БиХ да настави с пословањем по временски неограниченом пословању и објављивање, ако је примјениво, питања повезаних с временски неограниченим пословањем и коришћењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања.

Лица овлашћена за управљање одговорна су за надзор над процесом финансијског извјештавања Независног оператора система у БиХ.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји, као цјелина, без значајног погрешног приказа услед преваре или погрешке и издати ревизоров извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је виши ниво увјерења, али није гаранција да ће ревизија у складу са Међународним стандардима ревизије увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу настати услед преваре или погрешке и сматрају се значајним ако се разумно може очекивати да, појединачно или у збиру, утичу на економске одлуке корисника донијете на основу тих финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије у складу са МРевС-има, стварамо професионалне просудбе и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такође:

- препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због преваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су dostatни и примјерени да обезбиједе основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказа насталог услед преваре је већи од ризика насталог услед погрешке, јер превара може да укључи тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола;

- стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизијске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о учинковитости интерних контрола Независног оператора система у БиХ;
- оцјењујемо примјереност коришћених рачуноводствених политика, разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је створила Управа;
- закључујемо о примјерености коришћења рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања и, темељено на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу да стварају значајну сумњу у способност Независног оператора система у БиХ, а да настави с пословањем по временски неограниченом пословању. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтијева да скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или, ако такве објаве нису одговарајуће, да модификујемо наше мишљење. Наши закључци се темеље на ревизијским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или услови могу да узрокују да Независни оператор система прекине с настављањем пословања по временски неограниченом пословању;
- оцјењујемо укупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извјештаји основне трансакције и догађаје на начин којим се постиже фер презентација.

Ми комуницирамо са онима који су задужени за управљање у вези са, између осталих питања, планираним обимом и временским распоредом ревизије и важним ревизијским налазима, укључујући и све значајне недостатке у интерним контролама који су откривени током наше ревизије.

Партнер на ревизорском ангажману чији је резултат овај извјештај независног ревизора је Невена Милинковић, овлашћена ревизорка.

Grant Thornton д.о.о. Бања Лука
Бања Лука, 02. март 2023. године

Исидора Џомбић
Managing Partner – Директор
Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Невена Милинковић
Овлашћена ревизорка
Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Извјештај о укупном резултату за период 01.01 - 31.12.2022. године – Биланс успјеха

Билансне позиције	Напомене	2022. у КМ	2021. у КМ
Пословни приходи			
Приходи од властите дјелатности	5	194.289.463	110.918.588
Остали приходи	6	364.764	507.614
		194.654.227	111.426.202
Пословни расходи			
Трошкови помоћне услуге	7	(159.139.271)	(93.507.022)
Трошкови материјала и енергије	8	(158.861)	(167.750)
Трошкови осталих услуга	9	(1.523.873)	(1.443.774)
Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	10	(4.336.085)	(4.009.736)
Трошкови амортизације	11	(1.772.753)	(1.122.517)
Остали трошкови	12	(1.554.220)	(4.532.000)
		(168.485.063)	(104.782.799)
Финансијски приходи	13	31.686	47.733
Финансијски расходи -	14	(372.721)	(374.223)
ВИШАК ПРИХОДА ЗА ГОДИНУ		25.828.129	6.316.913

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја.

Лице овлашћено за заступање

Лице са лиценцом

Извјештај о финансијском положају на дан 31.12.2022. године – Биланс стања

Билансне позиције	Напомене	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Дугорочна имовина			
Некретнине, постројења и опрема	15	12.930.663	14.256.696
Нематеријална имовина	16	207.718	302.986
Дугорочни финансијски пласмани	17	146.229	146.229
Дугорочни аванси		-	29.338
Дугорочна разграничења		3.721	9.102
		13.288.331	14.744.351
Краткорочна имовина			
Готовина и готовински еквиваленти	18	28.794.296	15.553.151
Потраживања од купаца	19	47.600.117	24.549.140
Остала потраживања		133.126	99.909
Потраживања за порез на додату вриједност	20	2.371.449	1.594.846
Залихе		4.606	4.606
		78.903.594	41.801.652
УКУПНО АКТИВА		92.191.925	56.546.003
Трајни извори средстава	21		
Трајни улог		1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода над расходима ранијих година	-	12.339.341	6.456.961
Нераспоређени вишак прихода над расходима текуће године		25.828.129	6.316.913
Нераспоређени вишак расхода над приходима ранијих година		-	(434.533)
		39.816.748	13.988.619
Дугорочне обавезе			
Обавезе за дугорочне кредите	22	8.668.173	8.011.190
Остале дугорочне финансијске обавезе		916	-
Одложени приход	23	788.856	897.412
		9.457.945	8.908.602
Краткорочне обавезе			
Обавезе према добављачима	24	37.458.722	30.455.918
Обавезе за порез на додату вриједност, нето	25	2.846.578	768.069
Текуће доспијеће дугорочних кредита	26	1.708.207	1.531.379
Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза		1.623	-
Остале обавезе	27	902.102	893.416
		42.917.232	33.648.782
УКУПНО ПАСИВА		92.191.925	56.546.003

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја.

Извјештај о токовима готовине за период 01.01 - 31.12.2022. године

	2022. у КМ	2021. у КМ
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ		
Вишак прихода/(расхода) за годину	25.828.129	6.316.913
Усклађење за:		
Амортизација материјалне и нематеријалне имовине	1.772.753	1.122.517
Губици од расходања материјалне и нематеријалне имовине	643	326
Приход од дивиденди признат у билансу успјеха	-	(44.050)
Приход од камата и финансијског најма признат у билансу успјеха	372.721	374.223
Промјене у обртном капиталу		
(Повећање)/смањење потраживања од купаца	(9.566.733)	(2.227.387)
Смањење осталих потраживања	(14.259.347)	(12.170.309)
Смањење залиха		28.492
Повећање/(смањење) обавеза према добављачима	(2.081.098)	5.791.602
Повећање/(смањење) осталих обавеза	10.986.078	15.163.176
Нето прилив/(одлив) готовине из пословних активности	13.053.146	14.355.503
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ		
Одливи по основу куповине некретнина, постројења и опреме	(311.524)	(4.071.581)
Одливи по основу куповине нематеријалне имовине	(1.500)	(219.725)
Примљене дивиденде	-	44.050
Нето прилив/(одлив) готовине из инвестиционих активности	(313.024)	(4.247.256)
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ		
Приливи од узетих кредита	2.365.190	395.000
Отплата главнице узетих кредита	(1.531.378)	(3.135.075)
Отплата камате по узетим кредитима	(334.467)	(415.237)
Отплата главнице по најмовима		(78.062)
Отплата камате по намјовима	3.246	(1.028)
Остали одливи из финансијских активности	(1.568)	(3.091)
Нето прилив/(одлив) готовине из финансијских активности	501.023	(3.237.493)
НЕТО ПОВЕЋАЊЕ НОВЦА И НОВЧАНИХ ЕКВИВАЛЕНАТА	13.241.145	6.870.753
Новчана средства на дан 1. јануара	15.553.151	8.682.398
Новчана средства на дан 31. децембра	28.794.296	15.553.151

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја.

Извјештај о промјенама на капиталу

	Трајни улог	Вишак прихода над расходима	Вишак расхода над приходима	Укупно
Стање на дан 01. јануара 2021. године	1.649.278	6.456.961	(434.533)	7.671.706
Вишак прихода над расходима текуће године	-	6.316.913	-	6.316.913
Стање на дан 31. децембра 2021. године/01. јануара 2022. године	1.649.278	12.773.874	(434.533)	13.988.619
Вишак прихода над расходима текуће године	-	25.828.129	-	25.828.129
Покриће вишка расхода над приходима	-	(434.533)	434.533	-
Стање на дан 31. децембра 2022. године	1.649.278	38.167.470	-	39.816.748

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја

1. Основни подаци

Независни оператор система у БиХ (у даљем тексту НОС БиХ) основан је према Закону о оснивању независног оператора система за пријеносни систем у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БИХ”, број 35/04, 29. јула 2004. године – Закон о НОС-у) којег је донијела Парламентарна скупштина БиХ. Разлог оснивања НОС БиХ-а је обезбјеђење континуираног снабдијевања електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине. Законом о НОС-у успоставља се непрофитни Независни оператор система Босне и Херцеговине и дефинишу се његове функције, овлашћења, управљање и власништво. Пословање НОСБиХ-а не обавља се у сврху остварења добити, а приход се користи искључиво у сврху провођења циљева дефинисаних у члану 1. став 2. Закона о НОС БиХ-у. НОС БиХ своју дјелатност обавља на цијелој територији Босне и Херцеговине. Дјелатност НОС БиХ-а је регулисана чланом 2. Закона о НОСБиХ-у, а овлашћења чланом 7. НОС БиХ је власник лиценце за обављање дјелатности независног оператора система који је одобрила Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК), број 05-28-12-17-19/19 од 27. јуна 2019. године (лиценца је издата на период од 12. јула 2019. године до 30. јуна 2026. године). НОС БиХ је непрофитна компанија у власништву ентитета РС и ФБиХ. Рад НОС БиХ-а регулише Државна регулаторна комисија за електричну енергију – ДЕРК. Три су кључне улоге и обавезе НОСБиХ-а:

- управљање радом свих високонапонских преносних уређаја у Босни и Херцеговини напонског нивоа 110 кВ или више
- управљање балансираном тржиштем електричне енергије у БиХ
- утврђивање Индикативног плана развоја производње, те преглед, одобравање и непосредна ревизија дугорочног плана развоја преносне мреже.

НОС БиХ се финансира у складу са Методологијом за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије и Независног оператора система и помоћне услуге. НОСБиХ је непрофитна компанија која своје ексклузивно законом додијелене дјелатности обавља на цијелој територији БиХ, чиме се осигурава снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана БиХ, отварање тржишта електричне енергије у БиХ и његова интеграција у регионално тржиште, те регионалне активности у складу са међународном праксом и уредбама ЕУ (члан 1. Закона о НОСБиХ-у).

Сврха оснивања и дјелатност НОС БиХ-а, те искључиво овлашћење дефинисани су чланом 2. Закона о НОС БиХ-у и то су:

- управљање системом преноса у циљу обезбјеђења поузданости,
- управљање средствима и уређајима у централном контролном центру,
- управљање балансираном тржиштем и обезбјеђење помоћних услуга, развој и примјена стандарда поузданости,
- развој и управљање правилима која регулишу употребу преносног система, развој и спровођење тржишних правила која се заснивају на одредбама везаним за системске и помоћне услуге у преносном систему као и друге активности у складу с овлашћењима из члана 7. Закона о НОС БиХ-у. (тачке 1-13 Закона).

У складу са чланом 5.2., Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, НОС БиХ има и додатне надлежности дефинисане од тачке а) до г). У складу са чланом 5.2

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2022. године

Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ утврђено је да ће НОС БиХ, између осталог:

а) управљати ограничењима преноса (НОС БиХ ће бити одговоран за идентифицирање, управљање и ублажавање преоптерећености преносне мреже и координирање диспечирања генераторима са циљем ублажавања и управљања преоптерећењем), те

б) координисати свој рад са сусједним регулаторним подручјима (НОС БиХ ће развити механизме за координацију са сусједним регулационим подручјима и за омогућавање транзита, увоза и извоза електричне енергије).

Тијела Компаније

Управни одбор:

др сц. Ахмед Ахмић	Предсједник
др сц. Борис Црнокић	Замјеник предсједника
Младен Зиројевић	Члан
Дубравко Брдар	члан
Жељко Слијепчевић	Члан
Миро Клепић	Члан
Рамиз Бечић	Члан

Управа:

др Немања Пандуревић	генерални директор
др Мухамед Мујакић	извршни директор
мр Ана Марић	извршна директорка

Савјетодавно вијеће:

Илија Кожуљ	предсједавајући
мр Крсто Грујић	члан
Гордана Ћурић	чланица
мр Мирослав Стиповић	члан
др Александра Симић	чланица
Едхем Бичакчић	члан
др Неџад Бранковић	члан
мр Бојан Јокановић	члан
др Сеад Диздаревић	члан

На врху организационе шеме је Управни одбор који се састоји од 7 чланова. Потом слиједе три члана Управе: генерални директор и два извршна директора.

Финансијски извјештаји су исказани у службеној валути Босне и Херцеговине, конвертибилној марки (КМ), која је фиксно везана за Еуро (1 ЕУР = 1,95583 КМ).

На дан 31. децембра 2022. године НОСБиХ је запошљавао 68 запосленика (на дан 31.12.2021. године 70 запосленика).

2. Основе за састављање и презентацију финансијских извјештаја

Изјава о усаглашености

Финансијски извјештаји НОС БиХ су састављени у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања (“МСФИ”), као и тумачења која су саставни дио стандарда.

Презентација финансијских извјештаја

Финансијски извјештаји су приказани у формату прописаном Правилником о контоном оквиру и садржају конта за непрофитне организације (“Службене новине Федерације БиХ, број 81/21”).

Рачуноводствени метод

Финансијски извјештаји НОС БИХ-а припремљени су према начелу историјских трошкова и у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МРС/МСФИ) заједно са упутствима, објашњењима, смјерницама и начелима које доносе IFAC и IASB и које Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ преведе и објави.

Валута извјештавања

Финансијски извјештаји су исказани у конвертибилним маркама (КМ), осим уколико није другачије наведено. Конвертибилна марка представља званичну извјештајну валуту у Босни и Херцеговини.

Начело сталности пословања (“going concern”)

Финансијски извјештаји су припремљени у складу са начелом сталности пословања (“going concern” концептом), који подразумева да ће ентитет наставити да послује у догледној будућности.

Утицај и примјена нових и ревидираних Међународних стандарда за финансијско извјештавање (“МСФИ”) и Међународних рачуноводствених стандарда (“МРС”)

- (а) Прописи, стандарди и тумачења на снази у текућем периоду
- Референци на концептуални оквир (измјене и допуне МСФИ 3);
 - Концесије за најам у вези са ЦОВИД-19 након 30. јуна 2021. године (измјене и допуне МСФИ 16);
 - Некретнине, постројења и опрема: Приходи прије намјераване употребе (измјене и допуне МРС 16);
 - Штетни уговори – Трошкови испуњења уговора (измјене и допуне МРС 37);
 - Годишња побољшања (циклус 2018. – 2020.): – Прва примјена зависног субјекта (измјене и допуне МСФИ 1) – Накнаде у тесту ‘10 процената’ за престанак признавања обавеза (измјене и допуне МСФИ 9);
 - Подстицаји најмова (измјене и допуне МСФИ 16);
 - Опорезивање у мјерењу фер вриједности (измјене и допуне МРС 41).

Усвајање споменутих нових стандарда, измјена постојећих стандарда и тумачења, није водило никаквим материјалним промјенама у финансијским извјештајима НОС-а БиХ.

Стандарди који су издати од стране Одбора за Међународне стандарде али још увек нису ступили на снагу и нису раније усвојени

На дан издавања ових финансијских извјештаја, слједећи нови стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења су објављени, али нису још на снази:

- МСФИ 17 'Уговори о осигурању';
- Измјене и допуне МСФИ 17 'Уговори о осигурању' (измјене и допуне МСФИ 17 и МСФИ 4);
- Класификација обавеза као краткорочних или као дугорочних (измјене и допуне МРС 1);
- Објелодањивање рачуноводствених политика (измјене и допуне МРС 1 и МСФИ изјава о пракси 2);
- Одгођена порезна имовина и обавезе које произлазе из поједине трансакције (измјене и допуне МРС 12).

НОС БиХ је изабрао да не усвоји ове нове стандарде, измјене постојећих стандарда и нова тумачења прије него што они ступе на снагу. НОС БиХ предвиђа да усвајање ових стандарда, измјена постојећих стандарда и нових тумачења неће имати материјалан утицај на финансијске извјештаје НОС БиХ-а у периоду иницијалне примјене.

3. Преглед значајних рачуноводствених политика

Ови финансијски извјештаји су сачињени у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МРС/МСФИ) и тумачењима Међународног одбора за рачуноводствене стандарде (IASB).

НОСБиХ има усвојене рачуноводствене политике. На 100. сједници Управног одбора одржаној 14. новембра 2014. године усвојене су нове рачуноводствене политике. Наглашавамо да је НОСБиХ током 2014. године имао значајне активности у вези са активирањем своје дјелатности, активирањем прекограничних транзита електричне енергије на пријеносној мрежи, тако да је Управа процијенила да постојеће признавање ванбилансне евиденције има други статус редовне дјелатности. Управни одбор Независног оператора система у Босни и Херцеговини на својој 106. сједници одржаној дана 26. јуна 2015. године усвојио је Правилник о измјенама и допунама Правилника о рачуноводственим политикама. Наведена измјена односи се на измјену евидентирања ИТЦ процеса и аукцијских процеса у билансној евиденцији, умјесто у ванбилансној као раније и то почев са примјеном од 1. јануара 2015. године.

Прерачунавање стране валуте

Пословни догађаји који нису у конвертибилним маркама почетно се књиже прерачунавањем по важећем курсу на датум трансакције. Финансијска имовина и обавезе исказани у страним валутама поновно се прерачунавају на датум биланса стања примјеном званичног курса Централне банке Босне и Херцеговине. Добити и губити настали прерачунавањем укључују се у нето добит или губитак периода Средства и обавезе исказане у страниој валути на дан биланса стања прерачунати су у КМ по званичном курсу утврђеном за тај дан.

Званични курсеви примијењени за прерачун девизних позиција биланса стања у КМ су били слједећи:

Валута	31.12.2022.	31.12.2021.
EUR	1,95583	1,95583

Признавање прихода

НОС БИХ се финансира из тарифе коју одобрава ДЕРК у складу са чланом 14. тачка 2. Закона о оснивању НОС БИХ-а. Приходи се признају када је вјеровјатно да ће економске користи притицати у НОС БиХ и када је износ прихода могуће поуздано измјерити. Приходи од продаје признају се у нето износу. Приходи се признају у обрачунском периоду у којем су обављене услуге, односно у којем је извршена продаја добара. Евидентирање прихода врши се на основу испостављених рачуна. У финансијским извјештајима приходи се признају на основу сљедећих елемената:

- добра или услуге су испоручени купцу.
- купац није оспорио фактуру, односно, потраживање.
- износ прихода може да се поуздано измјери на основу фактуре или наплаћеног износа.
- постоји поуздана вјероватноћа притицања користи.

Одгођени приходи

Донације у материјалним стварима и сталним средствима исказују се као одгођени приходи.

Признавање расхода

Расходи су смањење економске користи у току обрачунског периода у облику одлива средстава, смањења средстава или повећања обавеза. Оперативни расходи представљају расходе који проистичу из редовних активности, а неоперативни расходи су расходи који проистичу из других активности компаније.

Расходи се признају у обрачунском периоду у којем се признају са њима повезани приходи. Признавање расхода у билансу успјеха врши се на основу сљедећих критеријума: трошкови се сучељавају са приходима, што значи да постоји директна веза између насталих трошкова и специфичних ставки прихода, расходи имају за посљедицу смањење средстава или повећање обавеза, што се може да поуздано измјери.

Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказани су по историјском трошку набаве, умањеним за акумулисану амортизацију и акумулисане губитке од умањења средстава. Амортизација дуготрајне материјалне имовине врши се кроз процијењени вијек употребе појединог средства примјеном линеарне методе. За отпис материјалних средстава примјењују се стопе које је утврдила Управа приликом набавке. Процијењени корисни вијек трајања имовине приказан је како слиједи:

Назив	стопе %
Грађевине	од 2% до 5%
СКАДА	12,5%
Остала опрема	од 10% до 50%
Транспортна средства	20%

Добици или губици настали отуђењем или расходовањем одређеног средства утврђују се као разлика између прихода од продаје и књиговодственог износа тога средства и признају у корист, односно на терет трајних извора средстава. Трошкови замјене већих дијелова дуготрајне материјалне имовине НОС БиХ-а, који повећавају њен капацитет или значајно продужују корисни вијек употребе, капитализују се. Трошкови одржавања, поправке или дјеломичне замјене терете изравно рачун трошка.

Нематеријална имовина

Нематеријална имовина се води по историјском трошку набаве, умањеном за акумулисану амортизацију и акумулисане губитке од умањења средстава. НОС БИХ процјењује да ли је вијек употребе нематеријалне имовине коначан или бесконачан те, уколико је коначан, процјењује се дужина вијека употребе. Процјену вијека употребе утврђује Управа НОС БИХ-а. Уколико се процијени да нематеријална имовина има бесконачан вијек употребе, такву нематеријалну имовину потребно је годишње тестирати ради умањења вриједности. Насупрот томе, уколико нематеријална имовина има коначан вијек употребе, имовина се амортизује према процијењеном вијеку употребе, примјеном линеарне методе отписа. Процијењени корисни вијек трајања имовине је између 4 и 5 година.

Новац и новчани еквиваленти

Новац и новчани еквиваленти састоје се од готовине на рачунима у банкама и благајнама НОС БиХ.

Залихе

Залихе се исказују по трошку или нето продајној вриједности, зависно до тога шта је ниже. Трошак обухвата фактурну цијену и све зависне и индиректне трошкове повезане с довођењем залиха до њихове садашње локације и у садашње стање. Залихе ситног инвентара отписују се 100% приликом стављања у употребу.

Трајни извори

У пословним књигама НОС БИХ-а исказују се трајни извори као уписани државни капитал. У складу са чланом 6. Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини (“Сл. гласник БИХ, број 35/04), НОС БИХ има непрофитни статус. Вишак прихода над расходима текуће године НОСБИХ књижи у складу са МРС и усвојеним рачуноводственим политикама. У случају вишка расхода над приходима, они се могу намирити из нераспоређеног вишка прихода претходног периода или кроз тарифу предстојећег периода.

Трошкови посуђивања

Трошкови посуђивања, који се могу директно приписати стицању, изградњи или производњи квалификованих средстава, средстава за које је потребно знатан временски период да се доведу у стање које је погодно за намјеравану употребу или продају, укључују се у трошак тих средстава до момента када су средства суштински спремна за њихову намјеравану употребу или продају. Приходи од улагања зарађени привременим улагањем намјенских кредитних средстава током њиховог трошења за квалифицирано средство одузимају се од трошкова позајмљивања који се могу капитализовати. Сви други трошкови посуђивања признају се у нето добит или губитак периода у којем су настали.

Финансијски инструменти – почетно признавање и накнадно мјерење

Финансијски инструмент је сваки уговор на основу којег настаје финансијска имовина једног субјекта и финансијска обавеза или власнички инструмент другог субјекта.

- а) Финансијска имовина

Почетно признавање и мјерење

Финансијска имовина се класификује, по почетном признавању, као накнадно мјерена по амортизованом трошку, фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит или фер вриједност кроз добит или губитак. Класификација финансијске имовине при почетном признавању зависи од уговорених карактеристика новчаних токова финансијске имовине и пословног модела субјекта за управљање финансијском имовином. Уз изузетак потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за које је правно лице примјенило практична рјешења, правно лице иницијално мјери финансијску имовину по фер вриједности увећано за, у случају да не приказује финансијску имовину по фер вриједности кроз биланс успеха, трансакцијске трошкове. Потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за која је правно лице примјенило практично рјешење се мјере по њиховој трансакцијској цијени, како је дефинисано у МСФИ 15. Да би финансијска имовина била квалификована и мјерена по амортизованом трошку или фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, треба да буде испуњен услов да уговорним условима финансијске имовине настају на одређени датум новчани токови који су само плаћања главнице и камате на главницу. Пословни модел правног лица за управљање финансијском имовином се односи на начин на који правно лице управља својом финансијском имовином како би генерисало новчане токове. Пословни модел одређује да ли ће се новчани токови остварити наплатом уговорених новчаних токова, продајом финансијске имовине или обоје. Куповине и продаје финансијске имовине које захтјевају испоруку имовине у временском оквиру утврђеном прописом или конвенцијом на тржишту (регуларна трговина) се признају на датум трговања, тј. на датум када се правно лице обавезало да купи или прода имовину.

Накнадно мјерење

За потребе накнадног мјерења, финансијска имовина се класификује у четири групе:

- Финансијска имовина по амортизованом трошку (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са кумулативним износима добитака и губитака који се по престанку признавања преносе у добит или губитак (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са износима добити и губитака који се касније не преносе у добит или губитак (инструменти капитала);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз добит или губитак.

Престанак признавања

Финансијска имовина се престаје признавати када и само када:

- истичу уговорна права на новчане токове од финансијске имовине; или
- правно лице је пренијело своја права на примање новчаних токова од финансијске имовине, или је преузело обавезу плаћања примљених новчаних токова у потпуности без суштинског кашњења трећој страни; као и а) правно лице је пренијело суштински све ризике и користи од власништва, или б) правно лице нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али је пренијело контролу над финансијском имовином.

Када правно лице преноси уговорна права на примање новчаних токова од финансијске имовине или је ушло у споразум о преносу, дужно је да процијени обим до којег задржава ризике и користи од власништва над финансијском имовином. Када нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али такође није пренио контролу над имовином, правно лице наставља да признаје финансијску имовину у износу свог наставка судјеловања у финансијској имовини. У том случају, правно лице такође признаје повезану обавезу.

Умањење вриједности финансијске имовине

Правно лице признаје резервације за умањење вриједности за очекиване кредитне губитке од финансијске имовине за све дужничке инструменте осим оних по фер вриједности кроз добит или губитак. Очекивани кредитни губици представљају разлику између уговорених новчаних токова који се дугују правном лицу у складу са уговором и свих новчаних токова које правно лице очекује примити, дисконтовано по изворној ефективної каматној стопи или ефективної каматној стопи усклађеној за кредитни ризик за купљену или издану финансијску имовину умањењу за кредитне губитке. Очекивани новчани токови требају да укључују новчане токове од продаје обезбјеђења плаћања или других кредитних побољшања која су саставни дио уговорних услова. Очекивани кредитни губици се признају у двије фазе. На сваки извјештајни датум, правно лице је дужно мјерити резервације за умањење вриједности за финансијски инструмент у износу који је једнак трајању очекиваних кредитних губитака ако се кредитни ризик за тај финансијски инструмент значајно повећао од почетног признавања. Ако се на извјештајни датум кредитни ризик на финансијски инструмент није значајно повећао од почетног признавања, правно лице је дужно мјерити исправак губитка за тај финансијски инструмент у износу једнаком 12-мјесечним очекиваним кредитним губицима.

За потраживања од купаца и уговорну имовину, правно лице примјењује поједностављени приступ приликом рачунања очекиваних кредитних губитака. У складу са тим, правно лице не прати промјене у кредитном ризику, него умјесто тога признаје исправак губитка у износу једнаком очекиваним кредитним губицима одређеног вијека трајања, на сваки извјештајни датум.

b) Финансијске обавезе

Почетно признавање и мјерење

Финансијске обавезе су квалификоване, приликом почетног признавања, као финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак, позајмице и кредити, обавезе према добављачима и остале обавезе. Све финансијске обавезе се почетно признају по фер вриједности и, у случају позајмица и кредита, обавеза према добављачима и осталих обавеза, нето од директно повезаних трансакционих трошкова.

Финансијске обавезе правног лица укључују обавезе према добављачима и остале обавезе, позајмице и кредите укључујући банковна прекорачења.

Накнадно мјерење

Мјерење финансијских обавеза зависи од њихове класификације, као што је испод описано:

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак укључују финансијске обавезе намијењене за тровање и финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак. Финансијске обавезе су класификоване као намијењене за тровање ако су настале са циљем откупа у блиској будућности. Добици или губици на обавезама намијењеним за тровање се признају у извјештају о добити или губитку.

Финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак су одређене на датум почетног признавања и само уколико су критеријуми из МСФИ 9 задовољени.

Позајмице и кредити

Након почетног признавања, каматоносне позајмице и кредити се накнадно мјере по амортизованом трошку користећи метод ефективне каматне стопе. Добици или губици се признају у добит или губитак када се обавезе престају признавати и кроз процес амортизације.

Престанак признавања

Финансијска обавеза се престаје признавати када и само када је подмирена, тј. када је обавеза одређена уговором одбачена или поништена или истиче. Замјена између постојећег зајмопримца и зајмодавца дужничког инструмента са суштински различитим условима треба да се обрачунава као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Слично томе, суштинска модификација услова постојеће финансијске обавезе или њеног дијела треба да се обрачуна као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Разлика између књиговодствених износа се признаје у рачуну добити или губитка.

4. Кључне рачуноводствене процјене и претпоставке

Код примјене рачуноводствених политика, описаних у Напомени 3, Управа доноси одлуке, те даје процјене и претпоставке које утичу на износе имовине и обавеза, који се не могу да изведу из осталих извора. Процјене и претпоставке заснивају се на пријашњем и осталим релевантним факторима. Стварни износи могу да се разликују од процијењених. Процјене и претпоставке се стално преиспитују. Измјене књиговодствених процјена признају се у периоду измјене уколико се односе само на тај период, или у периоду измјене и будућим периодима уколико измјена утиче на текући и будуће периоде.

Кључни извори процјене неизвјесности

Слједеће су кључне претпоставке које се односе на будућност и остали кључни извори процјене неизвјесности на датум биланса стања, који имају значајан ризик узроковања материјалног усклађивања књиговодствене вриједности средстава и обавеза у наредној финансијској години.

а) Корисни вијек некретнина, постројења и опреме

НОС БиХ процјењује преостали корисни вијек некретнина, постројења и опреме на крају сваке пословне године. Процјена корисног вијека некретнина, постројења и опреме је заснована на историјском искуству са сличним средствима, као и предвиђеним технолошким напретком и промјенама економских и индустријских фактора.

Уколико се садашња процјена разликује од претходних процјена, промјене у пословним књигама НОС БиХ се евидентирају у складу са МРС 8 “Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке”. Ове процјене могу да имају материјално значајан ефекат на књиговодствену вриједност некретнина, постројења и опреме као и на износ амортизације текућег обрачунског периода.

б) Умањење вриједности имовине

На дан биланса стања, НОС БиХ врши преглед књиговодствене вриједности материјалне и нематеријалне имовине и процјењује да ли постоје индикације за умањење вриједности неког средства. Приликом процјењивања умањења вриједности, средства која готовинске токове не генеришу независно додјељују се одговарајућој јединици која генерише новац. Накнадне промјене у додјељивању јединици која генерише новац или у времену новчаних токова могу да утичу на књиговодствену вриједност односне имовине.

в) Исправка вриједности потраживања

Исправка вриједности сумњивих и спорних потраживања се врши на основу процијењених губитака услед немогућности купаца да испуне своје обавезе. Процјена руководства је заснована на старосној анализи потраживања од купаца, историјским отписима, кредитној способности купаца и промјенама у постојећим условима продаје. Ово укључује и претпоставке о будућем понашању купаца и очекиваној будућој наплати. Промјене у условима пословања, дјелатности или околности везани за одређене купце могу да имају за посљедицу корекцију исправке вриједности потраживања објелодањене у приложеним финансијским извјештајима.

г) Резервисања

Генерално, резервисања су у значајној мјери подложна процјенама. НОС БиХ процјењује вјероватноћу да се нежељени случајеви могу да догоде као резултат прошлих догађаја, и уколико је вјероватноћа већа од 50%, НОС БиХ врши резервисање износа који је потребан да се измири обавеза. Иако НОС БиХ поштује начело опрезности приликом процјене, с обзиром на то да постоји велика доза неизвјесности, у одређеним случајевима стварни резултати могу да одступају од ових процјена.

д) Правична (фер вриједност)

Пословна политика НОС БиХ јесте да објелодани информације о правичној вриједности активе и пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности. У Босни и Херцеговини не постоји довољно тржишног искуства, као ни стабилности и ликвидности код куповине и продаје потраживања и остале финансијске активе и пасиве, пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вриједност није могуће поуздано утврдити у одсуству активног тржишта. Менаџмент НОС-а БиХ врши процјену ризика и, у случајевима када се оцијени да вриједност по којој се имовина води у пословним књигама неће бити реализована, врши исправку вриједности. По мишљењу менаџмента НОС-а БиХ износи у овим финансијским извјештајима одражавају вриједност која је, у датим околностима, највјеродостојнија и најкориснија за потребе извјештавања.

5. Приходи од властите дјелатности

Приходи од властите дјелатности	2022. у КМ	2021. у КМ
Приходи по основу тарифе за системску услугу	52.901.990	53.456.759
Приходи по основу негативног дебаланса	100.651.154	33.266.577
Приходи по основу енергије за компензацију нежељених одступања од договореног програма размјене	15.919.438	10.536.840
Приходи по основу тарифе са преносне мреже	8.622.028	9.277.434
Приходи по основу ангажоване енергије секундарне регулације	12.376.041	2.785.002
Приходи по основу нереализованог капацитета секундарне регулације	877.978	504.816
Приходи по основу нереализованог капацитета терцијарне регулације	751.499	330.522
Приходи по основу позитивног дебаланса	140.175	281.716
Приходи по основу тарифе са преносне мреже – остали	-	266.905
Приходи по основу ангажоване енергије терцијарне регулације	60.061	211.905
Приходи по основу преузете електричне енергије за покриће губитака	-	112
Приходи по основу ангажоване примарне регулације	1.106.851	-
Приходи по основу тарифе за рад – инјектовање енергије у преносну мрежу	882.248	-
Укупно приходи од властите дјелатности:	194.289.463	110.918.588

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију од 22. децембра 2021. године, број 04-28-5-286-36/21, одређује се финансијски обим системске услуге у 2022. години у износу од 60.054.723 КМ и утврђује тарифа за системску услугу у износу од 0,4789 фенинга/kWh.

Горе наведеном одлуком такође је утврђено да ће Независни оператор система у Босни и Херцеговини набавку електричне енергије за покривање губитака у пријеносном систему обављати на регулисани начин по цијени од 109,94 КМ/MWh, у периоду у којем није могуће набавити ову помоћну услугу путем јавних понуда.

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију, број 04-28-286-35/21 од 22. децембра 2021. године, утврђен је потребни годишњи приход за 2022. годину у износу од 9.283.307 КМ. Истом одлуком дефинисано је да тарифа коју плаћају произвођачи износи 0,0062 фенинга/kWh, а тарифа коју плаћају купци износу 0,0783 фенинга/kWh.

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију, број 04-28-5-357-42/20 од 29. децембра 2020. године, утврђен је потребни годишњи приход за 2021. годину у износу од 8.940.755 КМ. Истом Одлуком дефинисано је да тарифа коју плаћају произвођачи износи 0,0057 фенинга/kWh, а тарифа коју плаћају купци износи 0,0783 фенинга/kWh и исте се примјењују почевши од 1. јануара 2021. године.

6. Остали приходи

Остали приходи	2022. у КМ	2021. у КМ
Приход од донације CROSSBOW (Напомена 23)	89.172	318.401
Приход од донације – TRINITY (Напомена 23)	175.241	152.832
Приходи од донације – грант EBRD (Напомена 23)	85.309	25.709
Приходи од рефундације плата	9.664	6.877
Накнадно утврђени приходи из претходних година	4.188	-
Наплата штете од осигуравајућих друштава	1.072	-
Остало	118	3.795
Укупно остали приходи:	364.764	507.614

7. Трошкови помоћне услуге

Трошкови помоћне услуге	2022. у КМ	2021. у КМ
Помоћне услуге – преносни губици и компензација нежељених губитака	36.446.209	42.307.491
Трошкови енергија за компензације нежељених одступања од дог. програма размјене	48.367.342	19.731.484
Помоћне услуге – капацитет секундарне регулације	5.803.231	8.404.609
Помоћне услуге – позитивни дебаланс	33.872.730	8.358.257
Помоћне услуге – енергија секундарне регулације	17.382.754	6.050.446
Помоћне услуге – капацитет терцијарне регулације	3.859.077	4.692.784
Помоћне услуге – енергија терцијарне регулације	4.933.909	2.969.670
Помоћне услуге – активације ПТРЕ	950.600	585.379
Помоћне услуге – активација терцијарне резерве “на горе”	3.714.123	393.310
Помоћне услуге – енергија за покривања губитака	2.203.527	13.591
Помоћне услуге – ангажована енергија ФЦП “на горе”	1.605.769	-
Укупно трошкови помоћне услуге:	159.139.271	93.507.022

8. Трошкови материјала и енергије

Трошкови материјала и енергије	2022. у КМ	2021. у КМ
Трошкови енергије, горива и гаса	95.631	106.124
Резервни дијелови	-	18.460
Канцеларијски и остали материјал	16.524	17.635
Материјал за одржавање	35.740	12.879
Отпис ситног инвентара и ауто-гума	9.412	9.214
Остало	1.554	3.438
Укупно трошкови материјала и енергије:	158.861	167.750

9. Трошкови осталих услуга

Трошкови осталих услуга	2022. у КМ	2021. у КМ
Услуге одржавања	511.144	571.770
Услуге анализе безбједности процеса операт. планирања безбједног рада преносног система	293.374	293.375
Услуга ОПЦ-СТА ЕНТСО-Е	194.101	156.592
Услуге обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	117.206	126.378
Интелектуалне услуге	65.938	65.863
Остало	77.218	62.022
Услуге физичког обезбјеђења	50.725	44.592
Услуге коришћења верификацијске платформе	49.373	44.247
Услуге аудита безбједносне документације	5.900	34.290
Услуге израде студија	8.833	28.346
Услуге СЕЦИ ТСП пројектног тима	-	16.299
Услуге коришћења сервиса за ПЦН мрежу	150.061	-
Укупно трошкови осталих услуга:	1.523.873	1.443.774

10. Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода

Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	2022. у КМ	2021. у КМ
Бруто плате запослених	3.391.684	3.380.417
Регрес	224.191	207.840
Остале накнаде и награде запослених	174.006	150.299
Топли оброк	153.502	140.702
Разне помоћи запосленим	114.681	50.426
Накнада за превоз	52.532	50.062
Јубиларне награде	10.676	25.935

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2022. године

Накнаде по основу чланства у комисијама	7.427	4.055
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	174.161	-
Отпремине за одлазак у пензију	19.956	-
Уговори о дјелу	13.269	-
Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	4.336.085	4.009.736

11. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације	2022. у КМ	2021. у КМ
Амортизације материјалне имовине	1.675.984	1.002.404
Амортизације нематеријалне имовине	96.769	120.113
Укупно трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	1.772.753	1.122.516

12. Остали трошкови

Остали трошкови	2022. у КМ	2021. у КМ
Умањење вриједности потраживања	-	2.991.882
Чланарина ЕНТСО-е	875.273	893.069
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	-	164.168
Банкарске провизије	228.989	90.024
Регулаторна накнада за рад НОС-а	85.000	80.000
ПТТ трошкови	39.493	42.015
Закупнине	10.486	41.086
Трошкови репрезентације	67.889	34.033
Остали трошкови	28.695	31.150
Трошкови отписа резервних дијелова	-	28.492
Порези, накнаде, таксе	28.827	28.107
Расходи из ранијих година	29.909	25.111
Путни трошкови	101.636	24.180
Трошкови обезбјеђења	32.903	22.322
Трошкови лиценци	13.160	13.228
Трошкови осталих чланарина	11.960	11.956
Трошкови по основу уговора о дјелу	-	10.852
Расходовање сталних средстава	-	326
Укупно остали трошкови:	1.554.220	4.532.000

13. Финансијски приходи

Финансијски приходи у 2022. години у износу од 31.686 КМ (у 2021. години у износу од 47.733 КМ) односе се на приходе од затезних камата.

14. Финансијски расходи

Финансијски расходи	2022. у КМ	2021. у КМ
Камате по основу кредита	368.605	373.134
Затезне камате	3.400	61
Остале камате	717	1.028
Укупно финансијски расходи:	372.722	374.223

Финансијски расходи у 2022. години у износу од 372.722 КМ (у 2021. години у износу од 374.223 КМ) највећим дијелом се односе на камате по основу кредита (EBRD и Raiffeisen BiH d.d.).

15. Некретнине, постројења и опрема

Опис	Земљиште	Зграда	САДА	Транспортна средства	Остала опрема	Инвестиције у току	Укупно
НАБАВНА ВРИЈЕДНОСТ							
Стање на дан 01. јануара 2021. године	88.306	7.596.960	7.169.903	232.299	4.587.665	2.317.479	21.992.612
Набавке	-	-	-	-	-	4.227.863	4.227.863
Стављање средства у употребу	-	76.349	5.905.775	-	563.218	(6.545.342)	-
Расходовање	-	(301.628)	(7.169.903)	-	(645.129)	-	(8.116.660)
Стање на дан 31. децембра 2021	88.306	7.371.681	5.905.775	232.299	4.505.754	-	18.103.815
Усклађивање са новим контним планом	-	1.985	-	-	-	-	1.985
Стање на дан 01. јануар 2022. године	88.306	7.373.666	5.905.775	232.299	4.505.754	-	18.105.800
Набавке	-	-	-	-	-	350.594	350.594
Донос/пренос са грађевинских објеката	-	(1.985)	-	-	1.985	-	-
Стављање средства у употребу	-	-	39.071	-	311.523	(350.594)	-
Расходовање по попису	-	-	-	-	(251.429)	-	(251.429)
Стање на дан 31. децембра 2022. године	88.306	7.371.681	5.944.846	232.299	4.567.833	-	18.204.965
ИСПРАВКА ВРИЈЕДНОСТИ							
Стање на дан 01. јануара 2021. године	-	896.264	7.169.903	232.299	2.662.583	-	10.961.049
Амортизација	-	332.504	61.519	-	608.381	-	1.002.404
Расходовање	-	(301.628)	(7.169.903)	-	(644.803)	-	(8.116.334)
Стање на дан 31. децембра 2021 године	-	927.140	61.519	232.299	2.626.161	-	3.847.119
Усклађивање са новим контним планом	-	1.985	-	-	-	-	1.985
Стање на дан 01. јануар 2022. године	-	929.125	61.519	232.299	2.626.161	-	3.849.104
Амортизација	-	259.690	742.292	-	674.002	-	1.675.984
Расходовање по попису	-	-	-	-	(250.786)	-	(250.786)
Донос/пренос са грађевинских објеката	-	(1.985)	-	-	1.985	-	-
Стање на дан 31. децембра 2022. године	-	1.186.830	803.811	232.299	3.051.362	-	5.274.302
САДАШЊА ВРИЈЕДНОСТ							
Садашња вриједност на дан 31.12.2021. године	88.306	6.444.541	5.844.256	-	1.879.593	-	14.256.696
Садашња вриједност на дан 31.12.2022. године	88.306	6.184.851	5.141.035	-	1.516.471	-	12.930.663

НОСБиХ је заложио некретнину нето књиговодствене вриједности 6.361.463 КМ (Земљиште и зграда) по кредитима одобреним НОС-у БиХ (Напомена 22).

16. Нематеријална имовина

Опис	Патенти и лиценце	Софтвери	Улагања у туђа средства	Инвестиције у току	Укупно
НАБАВНА ВРИЈЕДНОСТ					
Стање 01. јануара 2021. године	248.941	2.033.523	7.026	-	2.289.490
Повећања	-	-	-	219.725	219.725
Трансфер са/на	-	219.725	-	(219.725)	-
Расходовања	(59.002)	(725.230)	(5.041)	-	(789.273)
Стање на дан 31. децембра 2021. / 01. јануар 2022. године	189.939	1.528.018	1.985	-	1.719.942
Набавке	-	-	-	1.500	1.500
Усклађивање по новом контном плану	-	-	(1.985)	-	(1.985)
Стављање средства у употребу	-	1.500	-	(1.500)	-
Отпис	-	(5.940)	-	-	(5.940)
Стање на дан 31. децембра 2022. године	189.939	1.523.578	-	-	1.713.517
ИСПРАВКА ВРИЈЕДНОСТИ					
Стање 01. јануара 2021. године	248.941	1.830.590	6.585	-	2.086.116
Амортизација	-	119.672	441	-	120.113
Расходовања	(59.002)	(725.230)	(5.041)	-	(789.273)
Стање на дан 31. децембра 2021/01. јануар 2022. године	189.939	1.225.032	1.985	-	1.416.956
Амортизација	-	96.768	-	-	96.768
Отпис	-	(5.940)	-	-	(5.940)
Пренос	-	-	(1.985)	-	(1.985)
Стање на дан 31. децембра 2022. године	189.939	1.315.861	-	-	1.505.799
САДАШЊА ВРИЈЕДНОСТ					
Садашња вриједност на дан 31.12.2022. године	-	207.718	-	-	207.718
Садашња вриједност на дан 31.12.2021. године	-	302.986	-	-	302.986

17. Дугорочни финансијски пласмани

Дугорочни финансијски пласмани	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Coordinated Auction Office in South East Europe (SEE CAO)	78.233	78.233
Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд	67.996	67.996
Укупно дугорочни финансијски пласмани:	146.229	146.229

На основу Споразума о оснивању Пројектне компаније као друштва са ограниченом одговорношћу одговорне за оснивање Уреда за координирану аукцију у југоисточној Европи закљученог 13. јуна 2012. године, основана је Компанија PTC за SEE CAO LLC, са сједиштем у Подгорици, Црна Гора. Пуни назив Компаније је Limited liability project team company in charge of establishing a coordinated auction office in South East Europe. У 2014. години постојећа компанија је пререгистрована у нову под називом Coordinated auction office in South East Europe LLC (у даљем тексту скраћени назив: “SEE CAO”) и њен је правни слѣдбеник, те преузима сва њена права и обавезе. Капитал формиране компаније износио је 140.001 ЕУР. Дана 14. јануара 2015. године према Одлуци, број 5-0635601/006, повећан је капитал за износ од 140.000 ЕУР, те нови капитал након измјене износи 280.001 ЕУР. Надаље, дана 21. септембра 2016. године према Одлуци, број 5-635601/007, повећан је капитал за износ од 40.000 ЕУР и то приступањем у власништво још једног суоснивача из Македоније, а истовремено су иступила два сувласника из Словеније и Румуније, те нови капитал након измјена износи укупно 320.001 ЕУР.

Такође, НОСБиХ је у 2015. години извршио уплату дијела оснивачког улога у Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд (ССС д.о.о.) у износу од 67.996 КМ (34.766 ЕУР) у складу са потписаним споразумом о пословно-техничкој сарадњи. Споразум је потписан између НОСБиХ, ЈП ЕЛЕКТРОМРЕЖЕ СРБИЈЕ И ЦРНОГОРСКОГ ЕЛЕКТРОПРЕНОСНОГ СИСТЕМА АД као оснивача и основаног Друштва којим се одређује да поменуто Друштво пружа услугу провјере тачности и корекцију мрежних модела преносног система, анализу безбједности, спајање са мрежним моделима осталих оператера преносних система у интерконекцији Континентална Европа и формирање обједињеног мрежног модела за интерконекцију Континентална Европа. Уговором о оснивању, број 1554/2015 од 21. априла 2015. године, дефинисано је да НОСБИХ као један од оснивача има 33,33 % учешћа у капиталу основаног Друштва.

18. Готовина и готовински еквиваленти

Готовина и готовински еквиваленти	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Рачун у домаћој валути	28.779.388	15.542.449
Рачун у иностраној валути	4.813	2.305
Бизнис картица	4.872	4.775
Благајна	5.223	3.622
Укупно готовина и готовински еквиваленти:	28.794.296	15.553.151

19. Потраживања од купаца

Потраживања од купаца	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Купци у земљи	35.296.463	12.088.922
Купци у иностранству	12.303.654	12.460.218
Сумњива и спорна потраживања од купаца	6.609.170	6.609.170
Умањење вриједности сумњивих и спорних потраживања	(6.609.170)	(6.609.170)
Укупно потраживања од купаца:	47.600.117	24.549.140

20. Потраживања за порез на додату вриједност

Потраживања по основу пореза на додату вриједност на дан 31.12.2022.у износу од 2.371.449 КМ (на дан 31.12.2021. године 1.594.846 КМ) највећим дијелом се односе на улазни ПДВ по основу помоћних услуга.

21. Трајни извори средстава

Трајни извори средстава НОС-а исказују се као уписани државни капитал. На основу Закона о оснивању НОС-а (“Сл. гласник БИХ”, број 35/04“) члан 11. власници НОС-а су Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска. Власници ће користити своја власничка права путем Управног одбора.

Трајни извори средстава	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Трајни улог	1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода над расходима ранијих година	12.339.341	6.456.961
Нераспоређени вишак расхода над приходима ранијих година	-	(434.533)
Нераспоређени вишак прихода над расходима текуће године	25.828.129	6.316.913
Укупно трајни извори средстава:	39.816.748	13.988.619

22. Обавезе за дугорочне кредите

Обавезе за другорочне кредите	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
“EBRD“	8.763.345	7.577.420
“Raiffeisen Bank“ БиХ д.д.	1.329.952	1.603.066
“Raiffeisen Bank“ БиХ д.д.	283.083	362.083
Укупно:	10.376.380	9.542.569
<i>Мање: текуће доспијеће дугорочних кредита (Напомена 26)</i>	<i>(1.708.207)</i>	<i>(1.531.379)</i>
Износи који доспијевају на наплату након 12 мјесеци	8.668.173	8.011.190

Дана 26. фебруара 2016. године НОСБиХ је потписао Уговор са EBRD-ом о дугорочном кредиту за потребе надоградње информатичког система EMS и SCADA, имплементацију новог ИТ система, те адаптацију пословне зграде. Кредит ће се отплаћивати у 20 једнаких

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2022. године

полугодишњих рата, почевши од датума након истека 36 мјесеци од датума потписивања Уговора.

Током 2017. и 2021. године НОС БиХ је потписао два Уговора о дугорочним кредитима са “Raiffeisen Bank” БиХ д.д. за потребе финансирања куповине пословних зграда, набавку информатичке опреме, те набавку основних средстава. Кредити су одобрени на периоде од 60 до 120 мјесеци. Средства обезбјеђења уредног поврата кредита су некретнине НОС БиХ нето књиговодствене вриједности 6.361.463 КМ (Напомена 15).

23. Одложени приход

Одложени приход	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Одложени приход по основу гранта EBRD – SCADA	470.088	509.621
Одложени приход по основу новчаних донација – CROSSBOW	197.961	288.720
Одложени приход по основу гранта EBRD – пословна зграда	206.489	213.194
Одложени приход по основу донација – TRINITY	65.982	81.254
Одложени приход по основу донација – FARCROSS	77.876	77.876
Мање: Текуће доспијеће (Напомена 27)	(229.540)	(273.253)
Укупно:	788.856	897.412

Кретање на одложеном приходу по основу гранта EBRD – SCADA и пословна зграда може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу гранта EBRD – SCADA	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Стање на почетку периода	722.815	586.845
Нове донације	39.071	161.679
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(85.309)	(25.709)
Укупно на крају периода:	676.577	722.815

Кретање на одложеном приходу по основу новчаних донација – CROSSBOW може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу донације – Crossbow:	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Стање на почетку периода	288.720	17.640
Нове донације	-	589.481
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(89.172)	(318.401)
Смањење по другим основама	(1.587)	-
Укупно на крају периода:	197.961	288.720

Кретање на одложеном приходу по основу донације – Trinity може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу донације – Trinity:	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Стање на почетку периода	81.254	165.678
Нове донације	159.970	68.408
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(175.241)	(152.832)
Укупно на крају периода:	65.982	81.254

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2022. године

Кретање на одложеном приходу по основу донације – FARCROSS може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу донације – Farcross:	31.12.2022.	31.12.2021.
	у КМ	у КМ
Стање на почетку периода	77.876	55.742
Нове донације	-	22.134
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	-	-
Укупно на крају периода:	77.876	77.876

24. Обавезе према добављачима

Обавезе према добављачима	31.12.2022.	31.12.2021.
	у КМ	у КМ
Обавезе према добављачима у земљи	32.176.161	25.102.473
Обавезе према добављачима у иностранству	5.282.561	5.353.445
Укупно обавезе према добављачима:	37.458.722	30.455.918

25. Обавезе за порез на додату вриједност

Обавезе за порез на додату вриједност на дан 31.12.2022. године у износу од 2.846.578 КМ (на дан 31.12.2021. године 768.069 КМ) односе се на обавезе за уплату ПДВ-а.

26. Текуће доспијеће дугорочних кредита

Текуће доспијеће дугорочних кредита:	31.12.2022.	31.12.2021.
	у КМ	у КМ
"EBRD"	1.348.207	1.179.265
"Raiffeisen Bank" БиХ д.д.	281.000	273.114
"Raiffeisen Bank" БиХ д.д.	79.000	79.000
Укупно текуће доспијеће дугорочних кредита (веза напомена 22):	1.708.207	1.531.379

27. Остале обавезе

Остале обавезе	31.12.2022.	31.12.2021.
	у КМ	у КМ
Обавезе према запосленим	297.980	278.328
Текуће доспијеће одложеног прихода	229.540	273.253
Обавезе за порезе и доприносе	193.163	187.835
Обавезе за камате	166.962	132.395
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	12.135	11.385
Обрачунати, а неплаћени расходи	2.043	8.731
Остало	279	1.489
Укупно остале обавезе:	902.102	893.416

28. Објелодањивање односа са повезаним лицима

У свом редовном пословању НОС БиХ остварује пословне трансакције са повезаним лицима. НОС БиХ пружа услуге повезаним правним лицима и истовремено је корисник њихових услуга. Односи између НОС БиХ и његових повезаних правних лица регулисани су на уговорној основи и по тржишним условима.

Трансакције са повезаним правним лицима приказане су у сљедећој табели:

Биланс стања:

У конвертибилним маркама	31.12.2022. у КМ	31.12.2021. у КМ
Краткорочна потраживања		
Потраживања од купаца – SEE CAO	2.484.766	985.765
Укупно краткорочна потраживања:	2.484.766	985.765
Краткорочне обавезе		
Обавезе према: Центар за координацију безбједности	24.448	24.448
Обавезе према: SEE CAO	9.767	10.531
Укупно краткорочне обавезе:	34.215	34.979
Потраживања, нето	2.450.551	950.786

Биланс успјеха:

У конвертибилним маркама	2022. у КМ	2021. у КМ
Расходи		
Центар за координацију безбједности трошкови анализе сигурности процеса оп. планирања безбједног рада преносног система	293.375	293.375
SEE CAO Podgorica – трошкови обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	117.206	126.378
Расходи, нето	410.580	419.752

29. Управљање финансијским ризицима

Циљеви управљања финансијским ризицима

Управљање финансијским ризицима је усмјерено на минимизирање потенцијалих негативних ефеката на финансијске перформансе НОС-а БиХ у условима непредвидивости кретања на финансијским тржиштима.

НОС БиХ не користи финансијске инструменте заштите од ефеката финансијских ризика на пословање с обзиром на то да такви инструменти нису у широј употреби, нити постоји организовано тржиште ових инструмената у Босни и Херцеговини.

Тржишни ризик

Тржишни ризик се односи на ризик да одређене промјене тржишних цијена, као што су промјене курса страних валута и промјена каматних стопа, могу да утичу на висину прихода или вриједност његових финансијских инструмената. Задатак управљања тржишним ризицима јесте да се управља и контролише изложеност тржишним ризицима у оквиру прихватљивих показатеља, уз оптимизацију приноса НОС-а БиХ.

Девизни ризик

Изложеност девизном ризику првенствено се односи на потраживања, готовину и готовинске еквиваленте, краткорочне финансијске обавезе и обавезе из пословања деноминирани у иностраној валути.

Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик да дужници неће бити у могућности да дуговања према НОС-у БиХ измире у потпуности и на вријеме, што би могло да доведе до финансијског губитка НОС-а БиХ. Кредитни ризик обухвата дугорочне финансијске пласмане, краткорочне финансијске пласмане и потраживања.

Ризик ликвидности

Ризик ликвидности се дефинише као опасност од неусклађености доспијећа средстава и обавеза по изворима што за посљедицу може да има тешкоће с ликвидношћу.

30. Судски спорови

Према изјави Управе НОС-а БиХ на дан 31.12.2022. године НОС БиХ има један активан судски спор у којем се јавља као тужитељ у стечајном поступку против стечајног дужника LE TRADING BH д.о.о. Бања Лука. Судски спор против Алуминија д.д. Мостар се не води јер поступак финансијске консолидације над овим правним лицем траје до 31.12.2023. године. Према изјави Управе, НОС БиХ на дан 31.12.2022. године нема судских спорова у којима се јавља као тужена страна.

31. Порески ризици

Република Српска и Босна и Херцеговина тренутно имају више закона који регулишу разне порезе које су увели надлежни органи. Порези који се плаћају укључују порез на додату вриједност, порез на добит и порезе на плате (обавезне порезе), заједно са другим порезима. Поред тога, закони којима се регулишу ови порези нису били примјењивани дуже вријеме за разлику од развијенијих тржишних привреда, док су прописи којим се врши имплементација ових закона често нејасни или не постоје. Сходно томе, у погледу питања везаних за пореске законе ограничен је број случајева који се могу користити као примјер. Често постоје разлике у мишљењу међу државним министарствима и организацијама везано за правну интерпретацију законских одредби што може довести до неизвјесности и сукоба интереса. Пореске пријаве, заједно са другим областима законског регулисања (напримјер питања царина и девизне контроле) су предмет прегледа и контрола од више овлашћених органа којима је законом омогућено прописивање јако строгих казни и затезних камата.

Тумачење пореских закона од стране пореских власти у односу на трансакције и активности НОС БиХ могу да се разликују од тумачења руководства. Као резултат изнијетог, трансакције могу да оспоре пореске власти и НОС-у БиХ може да буде одређен додатни износ пореза, казни и камата. Ове чињенице утичу да порески ризик у Републици Српској и Босни и Херцеговини буде значајнији од оног у земљама са развијенијим пореским системом.

У току 2022. године Независни оператор система у Босни и Херцеговини није имао пореских контрола.

32. Догађаји након датума билансирања

Према Изјави Управе након 31. децембра 2022. године није било материјално значајних догађаја у периоду након датума биланса који би могли да имају утицај на фер презентацију финансијских извјештаја.

Рат у Украјини у периоду израде овог извјештаја нема утицај на пословање Независног оператора система у Босни и Херцеговини, док је ефекте у наредном периоду тешко процијенити.

33. Усаглашавање потраживања и обавеза

НОС БиХ је извршио усаглашавање својих потраживања и обавеза са стањем на дан 31. децембра 2022. године. У поступку усаглашавања са пословним партнерима, нису утврђена материјално значајна неусаглашена потраживања и обавеза.

Одговорно лице